

א' ב' על הפרשה פרשת משפטים

מה עלה משה לקבל
כדי להעביר לישראל?

מה צריך משה לשים ערוך כשולחן
כדי שיקבלו ישראל הכל מוכן?

מי לא תצא כצאת העבדים
ויש בה מצוה של יעודים?

מה לכלב ינתן בשכרו
כי אלוקים לא קפחו?

את מי מצווים לא לענותו
כי חשנו את הרגשתו?

ליד מה רוצע האדון
אוזן העבד שנשאר בזדון?

מה הדין כשאתה רואה
שור אויבך או חמורו תועה?

מנין הלימוד לרופא
כי ניתנה לו רשות לרפא?

מי אחרי משה ואהרן התקרבו
ובמרחק מועט מההר השתחוו?

מה עם ישראל מזהר
לא לאכול עם הבשר?

מה שומר שכר לא ישלם
אם הפיקדון לא יוחזר שלם?

על מי מצווים לא לענותו
כי ה' ישמע את צעקתו?

מה חייב לשלם הפותח בור
אם נפל ומת שם שור?

אנא!!! אמור פרק תהילים

עבור הר"ר

אהרן בן ברוניה ברוריה שליט"א

לרפ"ש בתושח"י

[א] "וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבְרַךְ אֶת
לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶךָ וְהִסְרֹתִי מִכָּל־הָ
מִקְרָבְךָ"

בבאר הפרשה להגה"צ ר' מיילך בידרמן
שליט"א הביא מה שכתב בספר מאור
ושמש על מה שהקשו המפרשים מדוע
פתח הכתוב בלשון רבים "וְעַבְדֶּם",
וסיים בלשון יחיד "את לחמך ואת מימך"
והסירותי מחלה מקרבך", ולא נאמר את
לחמכם ואת מימכם והסירותי מחלה
מקרבכם

ומבאר המאור ושמש שבא הכתוב
להודיע כוחה הגדול של תפילה בציבור,
וכלשון קדשו: עיקר עבדות ה' הוא
שיתתף האדם עם הציבור בכל עניני
העבודה הן בתורה והן בתפילה וכו', ואם
מתפלל עם הציבור יהיה מובטח
שפרנסתו תהיה מזומנת לו בכל יום
ברוחה, וברכה תהיה מצויה במעשה
ידיו ועל ידי תפילת ציבור יכולים לבטל
כל הגזירות קשות ורעות רח"ל, וזהו
פירוש הפסוק ועבדתם את ה' אלוקיכם
פירוש לשון רבים ואיזה עבודה שהיא
בלב הוי אומר זו תפילה, ואמר הכתוב
אם תעבדו ביחד את ה' אלוקיכם דהיינו
שתתפללו יחד עם הציבור וברך את
לחמך ואת מימך פירוש שיברך את
פרנסתך שתהיה לך פרנסה טובה
ורחבה.

מה ה' בתורה מצווה
לא לקחת מהעני הלווה?

מה דין שור תם
שנגח והמית אדם?

מי חייב שש שנים לעבוד
ובשנה השביעית לא עוד?

את מי השוחד יעוור
שלא יוכלו בצדק לדבר?

את מי ישלח ה', את העמים לגרש
כדי שלא יהיו לכם למוקש?

כיצד נקרא בתורה אחד הרגלים
בו מביאים ביכורים ולמקדש עולים?

לפי מה קובעים השופטים
אחרי מי במשפט גוטים?

אחרי שש שנים של עבודה
מהי המצווה בארץ חמדה?

כיצד צוותה אותנו התורה
לנהוג בשקר בזירות יתירה?

בספר אותיות דרבי עקיבא - מדרש אלפ"א ביתו"ת עמוד ק"י מובא

[ב] "אמרתי לכם תאכלו ותשבעו ותברכו את שמי אחר כל מאכל ומשתה, ואני אסיר מקרבכם 'מחלה רעה' שנאמר: 'ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך' (משפטים כג, כה) 'ועבדתם' - זו קריאת שמע ותפילה של שחרית וערבית, 'וברך את לחמך' - זו ברכת המזון וברכת הפירות, ואם תעשה כן עליך הכתוב מקיים: 'והסירותי מחלה מקרבך'."

[ג] "ואנשי קדש תהיון לי"

אומר האדמו"ר מקוצק, מלאכים ושרפים ואופנים וחיות הקודש לא חסר לבוורא עולם, אבל מה הקב"ה מחפש? הקב"ה מחפש איש עם תאוות ויצרים עם כל השבע נפילות שלו, ורק כך נהיים 'קדושים' שבפסוק לא כתוב 'ומלאכי קודש תהיון לי' אלא הפסוק אמר 'ואנשי קודש תהיון לי', הגם שאתה אדם עם יצרים ותאוות, תתגבר ותתקדש, כי זה מה שה' יתברך רוצה.

[ד] מרן בעל החפץ חיים מביא שרואים שגם דברים לא טובים שבאים לאדם ע"י אדם אחר זה ג"כ נקרא שזה בא משמים, והראיה מפרשתנו שהרי התורה אומרת וְכִי יִרְיֹבָן אֲנָשִׁים וְהָפָה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בָּאֵבָן אוּ בָאֵרֶץ וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמַשְׁכָּב: אִם יָקִים וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מְשַׁעֲנָתוֹ וְנָקָה הַמֶּכֶה רַק שְׁבָתוֹ יִתֵּן וְרָפָא יִרְפָּא וּבִגְמִי בִי"ק פא. מובא ירפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא, ורש"י מבאר נתנה רשות לרופאים לרפאות. ולא אמרינן רחמנא מחי ואיהו מסי?!

ולכאורה מה הצד שיהיה אסור להתרפאות שצריך דרשה מיוחדת לחדש שכן מותר, הרי הדרשא של ירפא ירפא לא נאמר על סתם מחלה שתקפה את האדם שאז ניכר במפורש שיד ה' עשתה זאת, אלא מדובר שסתם אדם הכה את רעהו באגרוף ונפל למשכב, שהתורה גם מתירה לי לתבוע אותו בבית דין כמו שהתורה כותבת "רַק שְׁבָתוֹ יִתֵּן" וא"כ מה ההוא אמינא שיהיה אסור להתרפות וכמו שרש"י מביא רחמנא מחי ואיהו מסי???

בעל כרחך לומדים מפה שגם מה שחברך מכה אותך זהו רחמנא מחי, וצריך דרשה מיוחדת להתיר...

ה' מְלֹאֲתָךְ וְדִמְעָךְ לֹא תִאָּחֵר – השל"ה הקדוש למד מכאן בדרך דרש יסוד גדול וחשוב בעבודת ה': 'מְלֹאֲתָךְ' – זהו רצונו של האדם, 'וְדִמְעָךְ' – אלו דמעותיו, אם באמת הנך רוצה דבר, עד כדי כך שהנך מוריד עליו דמעות, ובוכה ומתחנן לפני בוראך לקבלו, הרי ש'לֹא תִאָּחֵר' לקבלו, אדם שרוצה באמת ומתחנן לפני בוראו לקבל סייעתא דשמיא ודאי ייענה מן השמים.

וכך כתב הגה"צ ר' שמשון פינקוס זצ"ל לבחור ששלח אליו מכתב ובו בקשת עזרה והדרכה מעשית, קראתי את מכתבך, ולא הגעתי למדרגה לתת עצות ולומר לך מה לעשות, אבל אכתוב מה שנראה לפי עניות דעתי אחרי התיאור של הדברים שכתבת, נראה לי שאתה משתדל מאוד בעליה בתורה ויראת שמים, ואתה עושה את כל יכולתך ויצאת ידי חובת השתדלות, עכשיו אתה נמצא בשלב שאתה צריך עזרה מבחוץ, והסיבה לזה הוא פשוט מפני שהדברים הם כל כך נשגבים ונוראים, לזכות לתורה ולחשק פנימי וככל שתיארת, זה פשוט למעלה מכוחות אנושיים, ואף על פי שוודאי צריך גם השתדלות מצדנו, אבל מגיע רגע שצריך לפנות לעזרה מבחוץ.

על כן אני אתן לך שם וכתובת, שאליו תפנה והוא יעזור לך - קוראים לו השם יתברך. הוא חזק מאוד, שבאמת הוא ברא הכל, ואני יודע בסוד שהוא גם אוהב אותך באופן אישי, והוא מחכה בכליון עינים שתפנה אליו.

אין בעיה למצוא את הכתובת שלו יתברך, שהוא נמצא בכל מקום, כפשוטו, גם הרגע הזה שאתה קורא המכתב אתה יכול לפנות אליו.

אני כותב זה, מפני שהרבה חושבים שהוא ענין של תפילה ועשית מצוה וחיפוש מדרגות, כל זה נכון אבל אינו העיקר - **העיקר הוא שהקב"ה הוא אישיות ברורה חי וקים,** שאפשר לתפוס אותו קשר אישי, ולעולם לא התאכזב מי שעשה כך, ומה שהדבר יותר פשוט ופרקטי יותר טוב ויותר מועיל... ולבקש ממנו **עוד פעם ועוד פעם.** מי שיתן לך עצה אחרת, חבל על ההשתדלות, תלך ישר למי שיכול לעזור באמת, ותתפוס אותו ואל תעזוב אותו, **"אל תתני דמי לוי" עד שהשגת את כל שלך חפץ.** הדברים נלקטו מהספר המתוק "ומתוק האור"

פנינים נפלאים מבית כבשונו של הגאון ר' חיים ברוך נבנצאל שליט"א מלוקט מגליון ה"שיבישער חומש"

ו] כִּי יִגְבַּע אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָּקָר יִשְׁלַם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׁה:

ובגמ' (ב"ק עט:): ביארו אחד הטעמים מאי שנא שור שמשלם חמשה מאי שנא שמשלם רק ארבעה? "אמר רבן יוחנן בן זכאי בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגליו, חמשה, שה שהרכיבו על כתיפו, ארבעה", וביאור הדבר שגם גניבת שור וגם גניבת ששה היא עבירה של גניבה, אבל אינה דומה עבירה שאדם עובר בתחושת נעימות, לבין עבירה שאדם עובר עם פחד ואי נעימות.

ה' חפץ חיים' אמר: מי שעושה עבירה ועושה אחרי זה 'ק ר ע כ כ', ההבדל בינו לבין מי שעשה אותו הדבר 'בלי קרעכץ' הוא שמים וארץ !!! < ה'קרעכץ' משנה את כל מהות העבירה !!!

ומענין לענין, ראינו מה כוחה של 'אנחה': אנחנו נמצאים בימי השובבי"ם, ימי תיקון וימי מעשים, אדם אומר לעצמו, מה יפריע חטא קטן, או מה תועיל תשובה קטנה? **אך לא כן הוא:** הרי הנושא הוא הרבה יותר רחב מגודל המעשה, העיקר הנידון אם אני צדיק או רשע, **משל למה הדבר דומה:** שני שכנים הזמינו מזגן, השכן הראשון הזמין מזגן מחברה אמינה וידועה, והשני הזמין איזה חאפר, בלילה שניהם ניגשים ומדליקים את המזגן, מי שהזמין מחברה ידועה, המזגן נדלק, ומזגן האויר בבית השתנה באופן נפלא, השני מנסה ומנסה להדליק אך לשווא, הוא קורא לטכנאי מזגנים, וצועק זה מזגן של חאפר, לא נדלק לי, הטכנאי בא פותח את השלט האלחוטי ומראה לו חסר בטריה אחת קטנה, המזמין שואל: אבל מה זה כוח של חשמל בטריה קטנה לעומת מזגן 3 כוח סוס בהדלקה על חימום, זה אפילו לא אלפית כוח!!! **נכון,** זה כוח קטנטן שבקטנטן, אבל הוא מדליק את הכל. כך מעשה אחד קטן, הרהור תשובה זעיר אחד, יכול להאיר בשלהבת אש קודש את כל קומת האדם.

ז] וכי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעַם רָעָהוּ וְנִשְׁבֵּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עֲמוֹ שְׁלֹם יִשְׁלֹם: אִם בְּעָלָיו עֲמוֹ לֹא יִשְׁלֹם.

בדרך דרוש מפרשים את הפסוק **"אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש"** על פי ההלכה האמורה בפסוק זה ששואל חייב בכל אלא אם כן בעליו עמו, **"אחת" היא הנשמה,** הנשמה היא שאולה אתנו מאת ה'. **נשאל:** ומה נעשה, והלא שואל חייב גם באונסין? **התשובה היא:** "שבתי בבית ה' כל ימי חיי" אני יחד עם הקב"ה, ויש כאן דין "בעליו עמו" הפוטר!

ח] כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנֵאָךְ רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאֹ וְחִדְלָתָ מֵעֲזֹב לוֹ עֲזֹב תַּעֲזֹב עֲמוֹ: שנינו בב"מ: ב"מ (לב:) ת"ש אוהב לפרוק ושונא לטעון, מצוה בשונא כדי לכופ את יצרו, ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה? אפילו הכי כדי לכופ את יצרו עדיף, **והוא פלא עצום** וכי בשביל מידות נעקור הלכה? ולא מצינו כדבר הזה בשום מצוה אחרת שבשביל מידות מותר לעקור הלכה? **והביאור הוא:** "צער בעלי חיים" זוהי מצוה ייחודית שהותרה לצרכי בני אדם, וכגון מה שהותר שחיטה לצורך אכילה, זאת אומרת שבמקום שיש צורך לאדם אין איסור צער בעלי חיים, **"מידות"** – הם צורך האדם החשוב ביותר, לפיכך **"לכופ את יצרו ולעבוד עבודת המידות"**, היא דוחה איסור "צער בעלי חיים".

ט] ואם אָמַר יֹאמַר הָעֶבֶד אֶהְיֶה אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֶצֵּא חֲפָשִׁי: וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדָּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוֹזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אֲזָנוֹ בְּמִרְצֵעַ וַיִּקְבְּדוּ לַעֲלֹם:

איתא במדרש תנחומא פ' ואתחנן אות ד' שאמר משה להקב"ה: **ולא עוד,** אלא כתבת בתורתך, ואם אָמַר יֹאמַר הָעֶבֶד אֶהְיֶה וְגו' וְאֲנִי אֶהְיֶה אוֹתָךְ וְתוֹרָתְךָ וּבְנִיךָ, **לא אֶצֵּא חֲפָשִׁי, אֵין מִבְּקֵשׁ לְמוֹת. וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו וְגו', וַיִּקְבְּדוּ לַעֲלֹם, וְלֹא קִיַּמְתָּ עִמִּי.** וקשה מאי טעמא לא התקבלה טענתו כמבואר במדרש שם מדוע באמת לא 'נרצע' ונתחבר להמשיך להיות חלק מעם ישראל בארץ ישראל? **ומבאר רבי יהושע לייב:** מבואר בגמ' קידושין (כב) **"אם אמר יאמר"** עד שיאמר וישנה. כלומר שרק אם העבד חוזר על בקשתו של "אהבתי את אדוני וכו'" אינו יוצא לחפשי, והרי הקב"ה אמר למשה "רב לך אל תוסף דבר עוד אלי בדבר הזה", **אם כן הוא לא יכל לחזור על בקשתו... נפלא!!!**

אלה המשפטים
אולי נראים מעטים
אבל כשנראה את הפרטים
ובלבינו פנימה נקלטים
רואים אנו שבלעדם אנו שוטים
ואוי למי שלדינים אחרים סוטים
הלוא היא חכמה שבה צוללים ושטים
וכל מלה אלפי חוטים
ולנו העם הנבחר ניתנו המשוטים
ולמשוך בחוטים ולבנות בתים
ואוי להם לחוטאים
שלשדות זרים מביטים
בחושך הולכים ומשוטים
ועבודתנו לטחון החוטים
ולראות להיכן הדברים נוטים
להשקות הצאן ברהטים
ובלבותינו הדברים לוהטים
ואת הצדק והיורש בעולם משליטים
ציון במשפט תפדה וכבראשונה שופטים
הגרח"ב נבנצאל שליט"א